עשר הספירות ומשמעותן למעשה

שיעור 3 – ספירת החכמה

א. רמ״ק - פרדס רימונים, שער ה פרק ד

והחכמה בערכו נקרא י״ש. וזהו אמרו יש מאין, ר״ל חכמה מכתר. ואע״פ שהאציל החכמה עדין היא תכלית הדקות ואל ההוויה לא יוכלו ההויות להתגלות על ידה שמרוב דקותה מכנים אותה בשם מחשבה כי כמו שהמחשבה היא העדר ואינה הויה כן החכמה היא דקה וההויות אל ההנהגה הן בהעדר ואעפ״י שאינה כדקות הכתר לפי שהיא נקרא יש. ועם היות שאמרנו שנקרא יש אין הכונה ביש ישות המושג ממש ישות גמור ח״ו אמנם הכונה במלת יש בההבדל אשר בין האין והיש. לא ישות גמור, אלא כשולל האין. ולא מחייב היש כלל. ואפי׳ מלת יש לא שייך בחכמה בערך בחינתה אל הכתר אם לא בערך בחינתה אל הבינה והצטרף אליה. שכן פי׳ י״ש י׳ חכמה ש׳ בינ״ה כמבואר בשער ערכי הכנויים. ולפיכך, אעפ״י שנאצלו שתי הספי׳ לרוב קרבתם אל מקורם לא תוכל ההוי״ה להתהוות. וענין זה אין הכוונה בו שלא יוכלו הספירות להתאצל כלל, שכבר היו מתאצלים כלם בכתר וכלם בחכמה. אבל הענין סוד נעלם.

ב. עץ חיים - שער הכללים, פרק ב, סדר התיקון

לכן עלה ברצונו לתקן כל העולמות באופן שיוכלכו לסבול האור הזה וזהו ע״י התפשטות האור וברחיקותם מן המאציל העליון אשר האורות יבואו יותר מכוסים ובזה יהיה קיום להעולמות וכח לסבול האור. ולכן מנקודת כתר נעשה התפשטות של פרצוף א׳ שלם מי״ס שהיו כלולים בו מתחלה כנ״ל ועתה הוציאם אל הפועל ואז נק׳ א״א. וכן מנקודה של חכמה נעשה פרצוף א׳ שלם מי״ס ואז נק׳ אבא. וכן מבינה נעשה פרצוף א׳ שלם מי״ס ונק׳ אמא ומן הו׳ נקודות הנשברים עשה מכולם פרצוף שלם מי״ס ונק׳ ז״א ומנקודה עשירית נעשה פרצוף שלם כלול מי״ס ונק׳ בת והוא פרצוף ה׳ ואלו הה׳ פרצופים נרמזין בד׳ אותיות יהוה קוץ של יו״ד באי״א י׳ עצמה באבא ה׳ ראשונה באמא ו׳ בז״א ה׳ תתאה בבת הנק׳ נוק׳ דז״א.

ג. תניא - ליקוטי אמרים, פרק ג

וביאור הענין כי הנה השכל שבנפש המשכלת שהוא המשכיל כל דבר נקרא בשם חכמה **כ״ח מ״ה** וכשמוציא כחו אל הפועל שמתבונן בשכלו להבין דבר לאשורו ולעמקו מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו נקרא בינה והן הם אב ואם המולידות אהבת ה׳ ויראתו ופחדו.

ד. תניא - ליקוטי אמרים פרק ו

וצד הקדושה אינו אלא השראה והמשכה מקדושתו של הקדוש ברוך הוא ואין הקדוש ברוך הוא שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתב׳ בין בפועל ממש כמלאכים עליונים בין בכח ככל איש ישראל למטה שבכחו להיות בטל ממש לגבי הקדוש ברוך הוא במסירת נפשו על קדושת ה׳. ולכן אמרו רז״ל שאפי׳ אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה שרויה כו׳ וכל בי עשרה שכינתא שריא לעולם אבל כל מה שאינו בטל אצלו יתׄ אלא הוא דבר נפרד בפני עצמו אינו מקבל חיות מקדושתו של הקדוש ברוך הוא מבחי׳ פנימית הקדושה ומהותה ועצמותה בכבודה ובעצמה אלא מבחי׳ אחוריים שיורדים ממדרגה למדרגה רבבות מדרגות בהשתלשלות העולמות דרך עלה ועלול וצמצומים רבים עד שנתמעט כל כך האור והחיות מיעוט אחר מיעוט עד שיכול להתצמצם ולהתלבש בבחי׳ גלות תוך אותו דבר הנפרד להחיותו ולקיימו מאין ליש שלא יחזור להיות אין ואפס כבתחלה מקודם שנברא ולכן נקרא עולם הזה ומלואו עולם הקליפות וסטרא אחרא ולכן כל מעשה עוה״ז קשים ורעים והרשעים גוברים בו.

ה. תניא - ליקוטי אמרים פרק יט

כך נשמת האדם וכן בחי׳ רוח ונפש חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה׳ חיי החיים ב״ה הגם שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון אעפ״כ זה רצונה וחפצה בטבעה וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי׳ טעם ודעת וגם כאן הכוונה שרצון וחפץ זה בנפש אינו בבחי׳ טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן והיא בחי׳ חכמה שבנפש שבה אור א״ס ב״ה. וזהו כלל בכל סטרא דקדושה שאינו אלא מה שנמשך מחכמה שנק׳ קודש העליון הבטל במציאות באור א״ס ב״ה המלובש בו ואינו דבר בפני עצמו כנ״ל ולכן נקרא כ״ח מ״ה והוא הפך ממש מבחי׳ הקליפה וס״א שממנה נפשות אומות העולם דעבדין לגרמייהו ואמרין הב הב והלעיטני להיות יש ודבר בפני עצמו כנ״ל הפך בחי׳ החכמה ולכן נקראים מתים כי החכמה תחיה וכתיב ימותו ולא בחכמה.

ו. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נז ע״א

הרואה שמן זית בחלום - יצפה למאור תורה, שנאמר ויקחו אליך שמן זית זך.

ז. שם משמואל - פרשת תצוה, תרע״ג

והנה שמן זית הוא דבר הנבדל ונפרד חשוכא מנהורא ומרירו ממתקא, שהרי זית קשה לשכחה היפוך החכמה, והוא מר בטבעו כאמרם ז״ל (עירובין י״ח ב) יהיו מזונותי מרורים כזית ביד הקדוש ברוך הוא, אלא שע״י כתישה וביטוש וסחיטה נפרד הטוב מהרע ומוציא שמנו, ושמן מפקח השכל ומחכים, כאמרם ז״ל (מנחות פ״ה א) מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצוי׳ בהם, וכתישת הזיתים עד שמבטל צורתם הוא פועל דמיוני לאיש המבטל דעתו ורצונו להשי״ת, וכמו שע״י הכתישה מוציא שמנו ונעשה נפרד מפסולת עד שמוציאין ממנו שמן זיך זך בלי שמרים, היינו שאיננו מתערב בו מגוף חומר הזית שטבעו היפוך השמן, כן איש המבטל דעתו ורצונו כנ״ל נפרדו ממנו חלקי הפסולת, והיא חכמה כח מה, שלעומת שנעשה נפרד מהפסולת וכל מעשיו לשמה זוכה לחכמה נבדלת שהיא בלי פסולת, וחכמה נבדלת בלי ביטול מעש״ט כנ״ל בלי פסולת אי אפשר, וע״כ בזה עצמו שהיא כלי אור בחכמה נבדלת הוא פועל דמיוני למעש״ט, ע״כ מעשים טובים שהם בלי פסולת כנ״ל מרומזים במנורה:

ח. הרב משה ארמוני - פרי עץ ארמוני, פרשת תרומה

מיקוד המחשבה - אדם מוקף באוקיאנוס גדול של ידע, וההחלטה היא שלו על מה לחשוב. נקודת החכמה שחודרת למח מתחילה את תהליך המחשבה, באותו זמן ישנן שתי אפשרויות או שהמחשבה נובטת ברחם הבינה המרחיבה אותה או שהיא נערפת ואחרת באה במקומה, כשנקודת החכמה

מורחבת על ידי הבינה האדם נמצא בתהליך חשיבה. בחכמה עצמה אין עדיין אותיות, היא נקודתית ונמצאת מעל הפירוט לאותיות, תחילת התגלות האותיות הוא בבינה שם מתרחבת נקודת החכמה מאות י' (שהיא זעירה וקטנה ואין בה אורך ורוחב) לאות ה' (שהרגל הקטנה מבטאת את האות י' דחכמה וה-ר' שמעל מבטאת את ההרחבה לאורך ולרוחב) אם נקודת החכמה לא נערפת מתרחבת ושוב חוזרת לבחינת החכמה וכך חוזר שוב ושוב זה מחלה של מחשבות כפייתיות המונעות מן האדם לתפקד נורמאלי. אם רוצים להגיע להישגים בפיתוח המחשבה צריך מיקוד, ופירושו להזיז כל מחשבה אחרת הצידה, להתבונן בנקודה אחת ולפתח אותה. כאשר יש לאדם ריבוי עניינים ומחויבויות ומנסה לטפל בו זמנית בכולם שום דבר לא יעשה טוב והוא עלול ליפול לכאוס מחשבתי, כדי להצליח הוא צריך לטפל נקודתית אחד לאחד. כדי לצייר ציור איכותי צריך הצייר שקט וריכוז, כך ככל שהאדם מתרכז בנקודה אחת ומבטל מעצמו מחשבות אחרות הוא יכול להגיע להישגים. וזו היא חכמה גדולה לזהות את החכמות הנפולות ולערוף אותן לפני שיגיע לכלל הרחבת הבינה. היצר הרע מבלבל את האדם וטורד את מנוחתו בבעיות שאינם חשובות והופך כל נמלה לפיל, וכשהאדם מרוכז בבעיות ובצרות שלו אי אפשר להגיע להישגים רוחניים, הגדולה של התלמידי חכמים בכל הדורות שידעו להתעלם מכל בעיותיהם ולהתרכז בעבודתם הרוחנית. בדור הזה בגלל ההתקדמות הטכנולוגית כל אחד מעמיס על עצמו משימות שפעם היו עושים אותם עשרה אנשים, הקידמה מאפשרת לנו לעשות הרבה דברים מסובכים בצורה מהירה ויעילה יחסית לעבר, כך שהגולם קם על יוצרו ואין לאדם זמן בכלל להתבוננות, ומעשיו הם רבים אך שטחיים לכן רוב העולם סחוף דחוף ומטורף ואין ישוב דעת כלל וכלל, לאף אחד אין זמן משום שהוא עסוק רובו ככולו בהחזקה של כל המכשירים למיניהם שקמו על יוצרם והכניסו אותנו עמוק עמוק למוחין דקטנות. וכל העולם יומם ולילה לא שובתים, אפילו שלפעמים יש להם כל צרכם ממזון ולבוש להם ולנשותיהם ולבניהם, לעוד חמישים שנה, הכל כאין להם, כי יש לדור אהבה גדולה לממון, ויראה גדולה מן ההעדר. תיקון הדבר הוא לפעול בכוח גדול על מנת לבטל את כל המונעים ולהתרכז בדברים החשובים באמת הנצרכים לו להביאו לתכליתו. אחרת האדם הוא כמו מחשב משוכלל ביותר שמשתמשים עם חלקיו על מנת לפצח אגוזים, והאנשים רובא דרובא חיים בבזבוז עצום. האדם לא חייב להגיע למטרה אבל הוא מחויב ללכת בדרך, לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה.